

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД СУЧАСНИХ ЗАРУБІЖНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ РОЗБУДОВИ СИСТЕМИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

104

У сучасних умовах ринкової економіки акціонерні товариства (АТ) є найбільш поширеною формою організації підприємницької діяльності. Домінування акціонерних товариств (корпорацій) у ринкових економічних відносинах насамперед обумовлюється вагомими перевагами, які визначають акціонерні товариства в ряді інших форм організації підприємництва, а саме: обмеженість відповідальності власників за зобов'язаннями корпорації; чітке роз'єднання функцій володіння та управління; можливість швидкої передачі прав власності шляхом продажу акцій на фондовому ринку; юридичну самостійність товариства; необмежені можливості залучення капіталу та ін.

Характерною особливістю акціонерної форми організації підприємництва є створення та розвиток у ході корпоративної співпраці осіб, зацікавлених у корпорації, особливого виду корпоративних відносин (КВ). При цьому слід зазначити, що соціально-економічна природа, стан і тенденції розвитку корпоративних відносин вирішальною мірою визначають успіх корпоративного співробітництва, а значить, ефективність функціонування корпорації в цілому. Забезпечення стабільного

розвитку корпорації вимагає постійного погодження, координації та розв'язання конфлікту інтересів учасників корпоративних відносин через належне корпоративне управління.

Складність соціально-економічної природи походження корпоративного співробітництва обумовлює наявне різноманіття напрямків сучасних економічних досліджень у сфері регулювання КВ та формування системи корпоративного управління (рисунк).

Формування інституціональних умов розвитку корпоративного сектору національної економіки

Загальна характеристика напрямку досліджень. Інституціональна економічна теорія (інституціоналізм) є провідним напрямком економічної науки, сфера дослідження якого складається з різних видів інститутів суспільства (економічних, соціокультурних, політичних, індивідуально-особистісних та ін.), а також стосується визначення характеру взаємодії та впливу зазначених інститутів на економічні (насамперед, на ринковий обмін товарами і послугами) й загальносуспільні процеси.

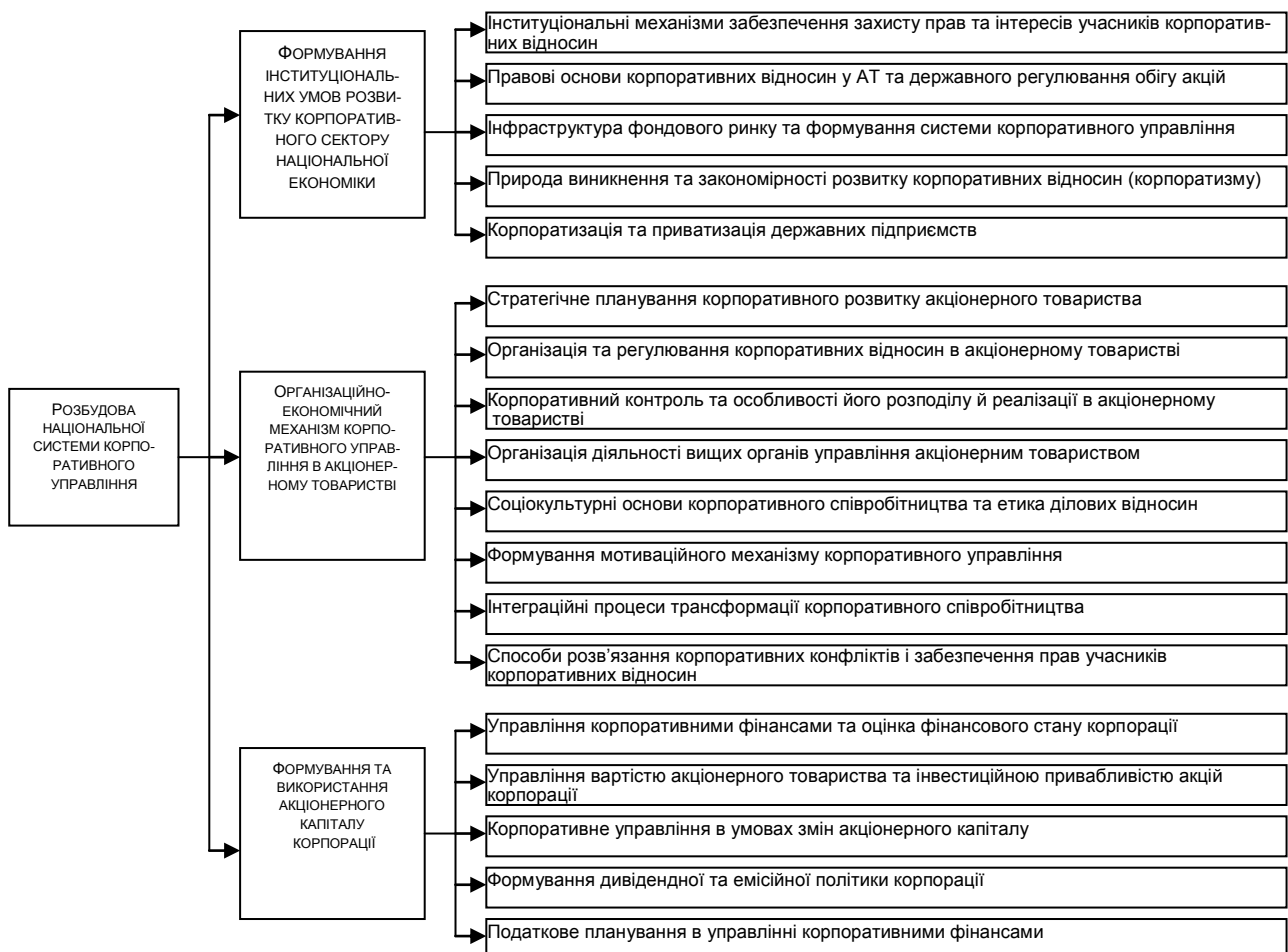

Рис. Напрямки сучасних наукових досліджень проблем розбудови національної системи корпоративного управління

Об'єктом дослідження в інституціональній економічній теорії звичайно вважається інституціональна структура економіки, тобто сукупність штучно утворених матеріальних і нематеріальних умов (суспільних інститутів), формування та постійне вдосконалення яких необхідно для виникнення й розвитку ринкових відносин.

Відповідно до інституціонального підходу корпоративні відносини становлять низку контрактів учасників КВ, ефективне здійснення яких у межах економічної організації (корпорації) вимагає створення досконалого інституціонального регулювання, тобто низки інституціональних правил і структур, що спостерігатимуть за добросовісністю економічних відносин у корпоративному співробітництві. Інституціональне забезпечення КВ здійснюється шляхом формування й розвитку цілісної системи корпоративного управління (СКУ), тобто сукупності правил формування та діяльності акціонерних товариств, які визначаються міжнародними й національними нормативно-правовими актами, етичними нормами та забезпечуються уповноваженими організаціями й установами.

Бібліографічний опис сучасних зарубіжних досліджень за напрямком.

Приватизация: глобальные тенденции и национальные особенности / отв. ред. В. А. Виноградов: Ин-т науч. информ. по обществ. наукам РАН. – М.: Наука, 2006. – 854 с. – Библиогр.: отс. (ссылки по тексту).

Ключові слова: приватизація, корпоратизація, реструктуризація, інститути, державна власність, глобалізація, державно-приватне партнерство.

Корпоратизація і приватизація державних підприємств стали одним із головних напрямків ринкового реформування економіки в країнах колишнього СРСР та Східної Європи. Тільки в Україні протягом періоду масової приватизації державного майна у 1992 – 2000 рр. форму власності змінили 71877 об'єктів; переважно в ході здійснення корпоратизації та приватизації державних підприємств було утворено потужний корпоративний сектор національної економіки, до складу якого увійшли 34,35 тис. відкритих і закритих акціонерних товариств.

На думку російських вчених, причиною розгортання приватизаційних процесів на теренах Російської Федерації, України та інших країн з трансформаційною економікою стали не тільки масштабні суспільно-політичні зміни державного устрою, що відбувалися в цих країнах. "Приватизаційна хвиля" – так автори характеризують процеси роздержавлення, які охопили світ наприкінці ХХ ст. В. Виноградов та С. Веселовський (с. 15) відзначають з цього приводу, що приватизація стрімко (до 1973 р. у науковому обігу таке поняття було навіть відсутнє) стала надзвичайно потужним, визначальним фактором економічної політики.

Поширення "приватизаційної хвилі" російські вчені пов'язують із глобальними системними трансформаціями відносин власності. Вагомою перевагою авторського підходу до вивчення закономірностей протікання приватизації у світі слід вважати логічність і збалансованість викладення матеріалу – від вивчення економічної сутності та глибинних рушійних сил роздержавлення до аналізу практики здійснення приватизаційного процесу в економічно розвинених країнах (Британія, Франція, США та Канада, Японія), в країнах так званого "третього світу" (Латинська Америка, Африка), а також в умовах трансформаційної економіки (Центральна та Східна Європа, Балтія, Казахстан). Зацікавленість викликає погляд російських науковців на динаміку процесу приватизації в Україні (с. 645-668). Отже, академік РАН В. Алексєєв цілком справедливо характеризує це дослідження російських вчених як справжню "світову енциклопедію приватизації" (с. 14).

Про авторів: видання підготовлено авторським колективом відділу глобальних проблем Інституту наукової інформації з суспільних наук (ІНІСН) Російської академії наук (РАН) під керівництвом академіка РАН (академік АН СРСР з 1984 р.), радника РАН В. Виноградова. Академік В. Виноградов є од-

ним із найбільш авторитетних російських дослідників процесу приватизації як глобального феномену. В. Виноградову належить авторство більш ніж 400 наукових праць, виданих на російській мові, та 10 – на іноземних, у тому числі 12 монографій (особисто), 18 великих колективних праць (у співавторстві).

Інші наукові праці з проблем приватизації та роздержавлення:

Limits to Privatization: How to Avoid Too Much of a Good Thing: A Report to the Club of Rome by E. von Weizsäcker, O. Young, M. Finger. – Earthscan Publications Ltd., 2005. – 256 pages – *досліджено причини та наслідки розгортання процесу приватизації в різних країнах світу протягом 80 – 90-х років ХХ ст., вивчено вплив процесів приватизації на функціонування національних економік.*

Глинкіна С. П. Приватизация: концепции, реализация, эффективность / С. П. Глинкіна: Ин-т экономики РАН. – М.: Наука, 2006. – 235 с. – Библиогр.: с. 27-28, 50-52, 136-141, 223-230 – *узагальнено досвід становлення приватного сектору економіки постсоціалістичних країн Центральної та Східної Європи, проведено порівняльний аналіз різних моделей приватизаційного процесу.*

Виноградов В. А. Экономические преобразования во Франции на рубеже веков: четыре волны приватизации: Изд. 2-е, перераб. и доп. / В. А. Виноградов; Ин-т науч. информ. по обществ. наукам РАН. – М.: Наука, 2006. – 215 с. – *досліджено економічні передумови розгортання приватизації та проаналізовано практику проведення роздержавлення у Франції ("чотири хвилі приватизації").*

Энтов Р., Радыгин А., Межегаунс И., Швецов П. Корпоративное управление в системе институциональных изменений. (ИЭПП. Научные труды №101). – М.: ИЭПП, 2006. – 461 с.: с ил. – Библиогр.: с. 437-458.

Ключові слова: корпоративне управління, корпоративні відносини, інститути, інституціональні зміни, корпоративний сектор, відносини власності, саморегулювні організації.

Монографію присвячено розгляду сучасної методології дослідження впливу різноманітних інституціональних змін на процеси суспільної трансформації та економічного зростання. На думку російських вчених (с. 5), до складу найважливіших змін такого роду слід віднести перетворення у сфері відносин власності, що знаходять прояв при формуванні корпоративного сектору в умовах трансформаційної економіки.

Відповідно до авторського підходу провідним інституціональним чинником забезпечення економічного зростання є розбудова належної регулятивної системи. Проте на відміну від багатьох інших дослідників російські вчені наголошують на необхідності створення в межах такої системи децентралізованих господарських механізмів, до складу яких, насамперед, відносять систему корпоративного управління. Особливу зацікавленість викликають висновки авторів щодо сучасних особливостей генерації та сприйняття об'єктивно необхідних новацій учасниками корпоративних відносин (с. 54-55).

Однією з головних передумов розвитку сучасної інституціональної теорії звичайно вважається прагнення щодо подолання численних обмежень при обґрунтуванні варіантів раціонального вибору індивідів в умовах ситуації з обмеженими ресурсами або при досягненні ринкової рівноваги. До складу такого роду обмежень відносять характерну для дії будь-якого ринкового механізму проблему асиметричності інформації. Вирішення цієї проблеми в рамках регулювання КВ автори пов'язують із необхідністю підвищення прозорості корпоративного управління, для чого пропонується використання низки розроблених російськими науковцями методик економетричної оцінки.

Окремий розділ роботи присвячено вивченню проблем саморегулювання корпоративних відносин, яке, на думку авторів, становить спроможність економічних агентів добровільно брати на себе певні стандарти (норми) поведінки, вироблені у відповідному господарському та інституціональному

середовищі (с. 7). У роботі обґрунтовано, що головними складовими системи саморегулювання корпоративних відносин у сучасних умовах інституціональних змін мають стати саморегулювльні організації, засоби медіації в системі судочинства та приватний інфорсмент, кодекси корпоративної поведінки та інститут незалежних директорів.

Про авторів: видання підготовлено за матеріалами дослідницького проекту Інституту економіки перехідного періоду (директор – докт. екон. наук, професор Є. Т. Гайдар). Провідні науковці – учасники проекту: Ентов Револьд Михайлович, академік РАН (автор більш ніж 120 наукових публікацій), професор Вищої школи економіки (Москва); Радигін Олександр Дмитрович, докт. екон. наук, професор, директор Інституту прикладних економічних досліджень Академії народного господарства при Уряді РФ (автор більш ніж 300 публікацій у РФ та в інших країнах).

Інші наукові праці авторського колективу:

Радигін А., Энтов Р., Гонтмахер А., Межераупс И. Экономико-правовые факторы и ограничения в становлении модели корпоративного управления (ИЭПП. Научные труды №73). – М.: ИЭПП, 2004. – 461 с.: с ил. – Библиогр.: с. 213-219 – *проведено порівняльний аналіз ключових догосподарських тенденцій формування національної моделі корпоративного управління в країнах з перехідною економікою (на прикладах окремих країн).*

Радигін А., Энтов Р., Межераупс И. Особенности формирования национальной модели корпоративного управления (ИЭПП. Научные труды №55). – М.: ИЭПП, 2006. – 167 с.: с ил. – Библиогр.: с. 138-150 – *розглянуто загальні тенденції розвитку корпоративного управління в умовах трансформаційної економіки, а також вивчено передумови розвитку корпоративного сектору в РФ.*

Інші наукові праці з проблем інституціонального регулювання корпоративних відносин:

Frontiers of Evolutionary Economics: Competition, Self-Organization, and Innovation Policy by John Foster (Editor), J. Stanley Metcalfe (Editor). – Edward Elgar Publishing: 2001. – 397 pages – *досліджено фактори та передумови забезпечення економічного розвитку, розглянуто та узагальнено сучасні концепції самоорганізації в господарських процесах.*

Cantner Uwe, Dinopoulos Elias, Lanzillotti Robert F. Entrepreneurship, the New Economy and Public Policy: Schumpeterian Perspectives. – Springer, 2004 (1 edition). – 345 pages – *досліджено економічну природу та форми організації підприємницької діяльності, вивчено вплив підприємницької активності економічних агентів (у тому числі в корпоративному секторі) на економічне зростання суспільства.*

Capital Markets, Globalization, and Economic Development. Springer, 2005. – 224 pages – *досліджено вплив процесів глобалізації та інтернаціоналізації економічного розвитку на трансформацію механізму функціонування ринку капіталу, розглянуто різні аспекти реформування світової фінансової системи (збірка статей складається з 14 статей науковців з країн Австралії, Азії, Європи, США), в тому числі на корпоративному рівні.*

Holland N. Handbook of Law and Economics, Volume 1 (Handbook of Law and Economics). – North Holland, 2007. – 886 pages; Polinsky A. M., Shavell S. Handbook of Law and Economics, Volume 2 (Handbook of Law and Economics). – North Holland, 2007. – 980 pages – *досліджено вплив правової системи на закономірності формування поведінки економічних агентів у ринкових умовах, вивчено економічну природу та особливості застосування правових засобів забезпечення каналної поведінки економічних агентів у суспільно-бажаному напрямку.*

Fisher K. L. The Wall Street Waltz: 90 Visual Perspectives, Illustrated Lessons From Financial Cycles and Trends. – Wiley, 2007. – 240 pages – *на ґрунті проведення докладного економіко-історичного та статичного аналізу обґрунтовано склад і характер впливу факторів, що зумовлюють динаміку розвитку фондового ринку (на прикладі США).*

Гуреев В. А. Проблемы защиты прав и интересов акционеров в Российской Федерации / В. А. Гуреев. – М.: Волтерс Клувер, 2007. – 208 с. – Библиогр.: с. 176-191 – *розглянуто організаційно-правові засади функціонування системи захисту прав інтересів учасників корпоративних відносин у РФ.*

Дубовицкая Е. А. Европейское корпоративное право: Свобода перемещения компаний в Европейском сообществе. – М.: Волтерс Клувер, 2004. – 224 с. – (Серия "Гражданское и экономическое право Германии и Европы"). – Библиогр.: отс. (ссылки по тексту) – *вивчено та узагальнено сучасні умови інституціонального регулювання корпоративних відносин у країнах Євросоюзу.*

Кочетков Г. Б., Супян В. Б. Корпорация: американская модель. – СПб.: Питер, 2005. – 320 с.: ил. – Библиогр.: с. 318-319 – *досліджено особливості організації корпоративного сектору економіки США.*

Осипенко О. В. Институты корпоративного управления и акционерные конфликты в России. – М.: ИКФ "ЭКОС", 2004. – 464 с. – Библиогр.: отс. (ссылки по тексту) – *розглянуто структуру системи інституціонального регулювання корпоративних відносин, запропоновано рекомендації щодо інституціонального забезпечення розв'язання корпоративних конфліктів.*

Czerniawska F. The Trusted Firm: How Consulting Firms Build Successful Client Relationships. – Wiley, 2007. – 260 pages – *досліджено теоретико-методичні аспекти консалтингового обслуговування корпоративних клієнтів, проаналізовано причини та передумови виникнення кризових явищ, пов'язаних із корпоративними банкрутствами компаній так званої " нової економіки" наприкінці 90-х років XX ст., у розвитку консалтингової галузі США.*

Хопт Клаус Й. Право компаний и рынок капиталов. Перевод с английского Ю. М. Юмашева. – М.: ООО "Книгодел", 2005. – 88 с. – Библиогр.: отс. (ссылки по тексту) – *вивчено структуру та складові правового регулювання діяльності корпорацій, обґрунтовано напрямки вдосконалення інституціонального забезпечення корпоративних відносин у сучасних умовах.*

Kessler A. Wall Street Meat: My Narrow Escape from the Stock Market Grinder. – Collins, 2004. – 272 pages – *проаналізовано та узагальнено досвід аналітичної діяльності на фондовому ринку США.*

Носырева Е. И. Альтернативное разрешение споров в США. – М.: ОАО "Издательский дом "Городец", 2005. – 320 с. – Библиогр.: отс. (ссылки по тексту) – *вивчено та узагальнено практику використання саморегулюваних засобів вирішення господарських спорів у США.*

Перегудов С. П. Корпорации, общество, государство: Эволюция отношений / С. П. Перегудов. – М.: Наука, 2003. – 352 с. – Библиогр.: с. 55-58, 104-107, 125-127, 160-161, 173-175, 187-188, 216-218, 271-275, 327-331, 342-343.

Ключові слова: корпорація, корпоративні відносини, суспільство, інститут, групи інтересів, корпоративний капітал, корпоративний сектор, партнерство.

Використання акціонерної форми господарювання набуває найбільшої ефективності при створенні великих підприємств, діяльність яких потребує залучення значних інвестицій у основний капітал. Великі транснаціональні корпорації здійснюють масштабну економічну діяльність, одночасно реалізують колосальні інноваційно-інвестиційні проекти у десятках країн світу.

С. Перегудов відзначає (с. 5), що в сучасній Російській Федерації великі корпорації, більшість з яких було утворено на базі приватизованих державних підприємств або навіть міністерств та відомств, стали не тільки справжнім ядром нових економічних відносин, а й поступово здійснюють усе більш зростаючий вплив на розвиток соціальних та політичних процесів у суспільстві. На думку російського науковця, розширення ролі та значення великих корпоративних утворень у сучасному світі (не тільки у РФ), насамперед, зумовлюється

складною інституціональною природою корпорації як виразника певної специфічної групи інтересів. Основу авторського підходу до розгляду широкого спектру проблем розвитку великої корпорації складають критичне вивчення та оригінальна інтеграція різних концепцій природи корпоративних відносин, таких, як концепція груп інтересів, плюралізм та корпоративізм, територіальне та функціональне представництво, "мережевий підхід" та ін.

Основна увага в роботі приділяється вивченню системи соціально-економічних відносин (переважно корпоративного характеру), які виникають усередині самої корпорації, а також між цією корпорацією та іншими економічними агентами, державними органами та суспільством у цілому. До найбільш змістовних результатів проведеного С. Перегудовим дослідження, насамперед, слід віднести рекомендації щодо формування сучасної системи трипартизму, в рамках функціонування якої має здійснюватися узгодження інтересів найбільш впливових "груп участі".

Специфіка розвитку сучасної великої російської корпорації розглянута на прикладі вертикально-інтегрованої групи, ядром якої є ВАТ "Лукойл".

Про автора: Перегудов Сергій Петрович – головний науковий співробітник Інституту світової економіки та міжнародних відносин РАН, докт. іст. наук, професор С. Перегудов є одним з найбільш відомих російських дослідників проблем корпоративізму та корпоративних відносин, у роботах якого основна увага приділяється концептуальному та прикладному аналізу груп інтересів та їх ролі у великих соціально-економічних системах.

Інші наукові праці С. Перегудова:

Перегудов С. П. Крупная корпорация как субъект публичной политики; Гос. ун-т – Высшая школа экономики. – М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2006. – 163 с. – Библиогр.: ссылки по тексту, с. 160-161 – *досліджено інституціональну природу виникнення великої корпорації, визначено рівні та розглянуто форми взаємодії корпорації з іншими інститутами суспільства.*

Інші наукові праці з вивчення проблем корпоративізму:

Сухарев С. Институциональная теория и экономическая политика: К новой теории передаточного механизма в макроэкономике / РАН, Ин-т экон. – М.: ЗАО "Изд. "Экономика", 2007. – Кн. II. Экономическая политика. Проблемы теоретического описания и практической реализации. – 804 с. – Библиогр.: с. 788-801 – *досліджено теоретико-методологічні засади розбудови передатного механізму економічної політики на ґрунті використання новітньої інституціонально-еволюційної концепції.*

Трансформация роли государства в условиях смешанной экономики / отв. ред. А. Г. Зельднер, И. Ю. Ваславская; Ин-т экономики РАН. – М.: Наука, 2006. – 261 с. – (Экономическая теория и стратегия развития). – Библиогр.: отс. (ссылки по тексту) – *вивчено динаміку процесу трансформації економічної системи РФ, обґрунтовано систему пріоритетів державної стратегії розвитку (в тому числі в корпоративному секторі економіки).*

Дзарасов Р. С., Новоженев Д. В. Крупный бизнес и накопление капитала в современной России. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 512 с. – Библиогр.: с. 67-70, 166-172, 233-238, 336-341, 367, 460-465, 509-510 – *досліджено довагострокові аспекти інвестиційної діяльності великих російських корпорацій, проведено інституціональний аналіз умов формування корпоративних інвестиційних стратегій.*

Мусин М. М. Управление экономическими интересами / М. М. Мусин. – М.: Гардарики, 2006. – 287 с. – Библиогр.: с. 275-283 – *розглянуто теоретичні та практичні проблеми узгодження економічних інтересів, розроблено методичний інструментарій оцінки інтересів економічних агентів на основі побудови "матриць впливу".*

Організаційно-економічний механізм корпоративного управління в акціонерному товаристві

Загальна характеристика напрямку досліджень. Управління акціонерним товариством здійснюється в умовах безперервного зіткнення інтересів учасників КВ, узгодження прагнень яких є обов'язковою умовою забезпечення стабільного корпоративного розвитку. Забезпечення інтересів учасників, запобігання виникненню або своєчасне розв'язання корпоративних конфліктів реалізується шляхом формування складного організаційно-економічного механізму корпоративного управління.

Бібліографічний опис сучасних зарубіжних досліджень за напрямком.

Корпоративное управление (Серия "Классика Harvard Business Review") / Пер. с англ. – М.: Альбина Бизнес Букс, 2007. – 222 с. – Библиогр.: отс. (ссылки по тексту).

Ключові слова: корпоративне управління, корпорація, рада директорів, модель корпоративного управління, генеральний директор.

У сучасних наукових дослідженнях проблем корпоративного управління досить широкого поширення набув підхід, відповідно до якого КУ вважається процесом формування й реалізації на основі балансу інтересів власників акціонерного товариства та інших учасників корпоративних відносин управлінських дій вищих органів управління для забезпечення максимального можливого прибутку від його діяльності. Отже, за такого підходу вважається, що корпоративне управління, насамперед, здійснюється загальними зборами акціонерів, радою акціонерів (спостережною радою), ревізійною комісією, правлінням та іншими виконавчими органами товариства для вирішення фінансово-економічних, правових, організаційних, кадрових, технологічних проблем корпоративного розвитку. Саме недосконалість внутрішньокорпоративного регулювання діяльності акціонерного товариства, на думку одного з авторів збірки У. Салмона, стає причиною більшості корпоративних банкрутств. Головною умовою запобігання виникненню корпоративних криз У. Салмон вважає необхідність підтримки серед членів вищого керівництва корпорації постійного "конструктивного незадоволення", що має стати запорукою виявлення ймовірних проблем ще на стадії їх зародження (с. 10).

У збірці матеріалів досліджень американських вчених розглянуто також найважливіші аспекти функціонування ради директорів корпорації, а саме: функції, обов'язки, основні процедури і принципи здійснення взаємовідносин з іншими учасниками корпоративних відносин (стаття Д. Конджера, Д. Файнгольда, Е. Лолера III, с. 111-139); методичні підходи щодо оцінки якості роботи ради директорів (матеріал Д. Лорша, Р. Хурана, с. 140-159). У публікації Д. Лорша (с. 33-59) дається обґрунтування доцільності значного розширення повноважень ради директорів, що, на думку дослідника, є неодмінним чинником належного забезпечення інтересів широкого кола учасників корпоративних відносин. З думкою Д. Лорша погоджується інший відомий дослідник Д. Паунд, з точки зору якого формування майбутньої моделі корпоративного управління пов'язане із закріпленням позитивних тенденцій розширення повноважень ради директорів та активної взаємодії ради з акціонерами. Г. Дональдсон доповнює рекомендації щодо вдосконалення діяльності вищих органів управління корпорації описом методики проведення стратегічного аудиту (с. 60-85).

Про авторів: видання підготовлено за матеріалами публікацій з проблем корпоративного управління в одному з найбільш авторитетних економічних видань світу "Гарвард Бізнес Ревю" ("Harvard Business Review"). Учасниками авторського колективу стали: Джей Конджер (Jay A. Conger) – професор Лондонської школи бізнесу; Гордон Дональдсон (Gordon Donaldson) – почесний професор корпоративних фінансів Гарвардської школи бізнесу; Девід Фейнгольд (David Finegold) – доцент школи бізнесу Маршалла при Центрі ефективних організацій університету Юної Каліфорнії; Джей Лорш

(Jay W. Lorsh) – професор, голова докторських програм та директор з досліджень Гарвардської школи бізнесу та ін.

Інші наукові праці з вивчення проблем організації діяльності вищих органів управління корпорацією:

Governing the Modern Corporation: Capital Markets, Corporate Control, and Economic Performance by Roy C. Smith. – Oxford University Press, USA, 2005. – 336 pages – *досліджено еволюцію функцій корпоративного управління, розглянуто форми узгодження інтересів учасників КВ, обґрунтовано напрямки вдосконалення корпоративного управління в США з урахуванням наслідків банкрутств компаній так званої "нової економіки" (1995 – 2000 pp.).*

Shaw John C. Corporate Governance and Risk: A Systems Approach (Wiley Finance). – Wiley, 2003. – 212 pages – *вивчено особливості прийняття управлінських рішень у великих корпоративних структурах управління, запропоновано рекомендації щодо розподілу функцій та відповідальності між вищими керівними органами управління корпорації.*

Hirschey M., Kose J., Makhija Anil K. Corporate Governance: A Global Perspective, Volume 11 (Advances in Financial Economics). – JAI Press, 2005. – 252 pages – *розглянуто структуру та дано характеристику складових системи корпоративного управління акціонерним товариством.*

Чингос П. Т. Оплата по результату. Из опыта оплаты труда персонала в США.: Пер. с англ. – М.: Издательский дом "Вильямс", 2004. – 416 с.: ил. – Библиогр.: отс. (ссылки по тексту) – *досліджено форми та методи оплати праці вищого керівництва корпорацій США.*

Шиткина И. С. Холдинги: правовое регулирование и корпоративное управление: научно-практ. издание / И. С. Шиткина. – М.: Волтерс Клувер, 2006. – 648 с. – Библиогр.: с. 582-616 – *дано оцінку нормативно-правового та організаційно-економічного забезпечення діяльності інтеграційних структур холдингового типу в різних країнах світу.*

Молотников А. Е. Ответственность в акционерных обществах / А. Е. Молотников. – М.: Волтерс Клувер, 2006. – 240 с. – Библиогр.: с. 222-231 – *розглянуто правові засади розподілу відповідальності між органами управління акціонерних товариств.*

Гританс Я. М. Корпоративные отношения: Правовое регулирование организационных форм. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 160 с. – Библиогр.: с. 131-150 – *досліджено теоретико-методичні основи організації та правового регулювання корпоративних відносин.*

The Divine Right of Capital: Dethroning the Corporate Aristocracy (BK Currents) by Marjorie Kelly (Author), William Greider (Foreword). – Berrett-Koehler Publishers; Reprint edition, 2003. – 288 pages.

Ключові слова: корпорація, корпоративний капіталізм, "корпоративна аристократія", соціальна відповідальність, економічна демократія, корпоративне управління.

Криза корпоративних банкрутств компаній так званої "нової економіки" (найбільш відомими з яких були корпорації "Enron", "WorldCom", "Tico" та ін.) стала причиною не тільки численних збитків інституціональних та приватних інвесторів. Банкрутства компаній "нової економіки", які відбулися наприкінці 1990-х років, на думку М. Келлі, тільки оголили та загострили численні проблеми, що до того роками накопичувалися у корпоративному секторі економіки США і, в кінцевому підсумку, стали основною причиною формування системи "аристократичного капіталізму" в корпоративному секторі економіки. Найбільш гострими з цих проблем М. Келлі вважає необґрунтоване стрімке зростання доходів вищого керівництва корпорацій, наявність суттєвих прогалин у регулюванні корпоративних відносин, фактичне ігнорування норм ділової етики та соціальної відповідальності бізнесу заради забезпечення зростання прибутків попри будь-які моральні або правові перешкоди, відсутність уваги до суспільних збитків від діяльності корпорацій тощо.

Виникнення та розвиток "аристократичного капіталізму", на думку автора, є прямим наслідком відособлення частки акціонерів і вищих керівників корпорацій від обов'язків дотримання загальносуспільних інтересів на користь приватним прагненням максимізації власних прибутків. Ознаками "аристократичного капіталізму" стає, перш за все, створення для окремих учасників корпоративного співробітництва системи привілеїв, заснованих на певній автономізації корпоративної ієрархії від суспільного буття. М. Келлі (с. 14) відзначає з цього приводу, що корпоративний "аристократичний капіталізм" розширює свободу користування економічними благами для невеликої кількості осіб, які фактично контролюють корпорації, але суттєво обмежує можливості всіх інших учасників корпоративного співробітництва.

Американська дослідниця (с. 10) наголошує на необхідності демократизації корпоративного сектору, яка має здійснюватися на принципах особистісної самореалізації, рівноправності, максимізації суспільної корисності, законності та ін. На особливу увагу заслуговують також рекомендації М. Келлі щодо вдосконалення діяльності вищого керівництва корпорацій на ґрунті підвищення соціальної відповідальності бізнесу.

Про автора: Марджорі Келлі (Marjorie Kelly) є редактором загальнонаціонального, США, періодичного видання з проблем соціальної відповідальності корпорацій "Ділова Етика" ("Business Ethics", видається у Мінеаполісі з 1987 р. до цього часу). М. Келлі є постійним автором публікацій у одному з найбільш авторитетних ділових видань світу "Уолл Стріт Джорнел" ("Wall Street Journal") та ряду інших ділових видань США. Перше видання книги М. Келлі "The Divine Right of Capital" (2001) було відзначено як "Краща Ділова книга року" ("Best Business Books of 2001") за номінацією журналу "Лайбрі" ("Library Journal").

Інші наукові праці з вивчення проблем корпоративної соціальної відповідальності та ділової етики:

Vahabi M. The Political Economy of Destructive Power (New Horizons in Institutional and Evolutionary Economics). – Edward Elgar Publishing, 2007. – 280 pages – *досліджено вплив творчої сили індивідів і суспільних груп (позитивної або деструктивної) на економічні процеси (у тому числі в корпоративному секторі), розглянуто інституціональні передумови виникнення суспільних конфліктів, джерелом яких стає людська деструктивна діяльність ("руйнівна потужність" індивідів та суспільних груп).*

Savitz A. W. New Strategies for Reputation Management: Gaining Control of Issues, Crises & Corporate Social Responsibility. – Andrew Griffin, 2008 – 176 pages – *досліджено економічну сутність категорій "репутація корпорації" та "соціальна відповідальність корпорації", запропоновано рекомендації щодо стратегічного управління нематеріальними активами, створення яких пов'язане із публічною діяльністю корпорації.*

Harrison M. An Introduction to Business and Management Ethics. – Palgrave Macmillan, 2005. – 384 pages – *вивчено та узагальнено теоретичні та практичні аспекти встановлення стандартів соціальної поведінки в корпораціях.*

Danaher K. Insurrection: Citizen Challenges to Corporate Power. – Routledge, 2003. – 288 pages – *досліджено вплив транснаціональних корпорацій на сучасні умови світового суспільного розвитку, визначено напрямки посилення соціальної відповідальності великих корпорацій в умовах глобалізації.*

Soros G. The New Paradigm for Financial Markets: The Credit Crash of 2008 and What It Means". – PublicAffairs, 2008. – 192 pages – *вивчено передумови та дано прогност можливих наслідків виникнення кризових явищ у розвитку світового фінансового ринку ("кредитна криза 2008 року"), визначено напрямки реформування фінансового та корпоративного сектору в умовах глобальної трансформації економіки.*

Корпоративная культура и управление изменениями: Пер. с англ. – 2-е изд. – М.: Альбина Бизнес Букс, 2007. – 192 с. (Серия "Классика Harvard Business Review"). – Библиогр.: отс. (ссылки по тексту) – *розглянуто теоретичні та практичні*

аспекти процесу реформування корпоративної культури та управління сприйняттям стратегічних змін у корпорації.

Камрасс Р., Фарнкомб М. Алхимия корпорации. Как реформировать структуру бизнеса в соответствии с реалиями завтрашнего дня. – М.: ИД "Секрет фирмы", 2005. – 256 с.: ил. (Ориг. – Camrass R., Farncombe M. Atomic: Reforming the Business Landscape into the New Structures of Tomorrow. – Wiley, 2003. – 256 pages).

Ключові слова: корпорація, акціонери, атомістична концепція, атомізація, корпоративна реформація, корпоративні фінанси.

Глобальні суспільні трансформації, проявами яких є соціокультурні, економічні, політичні, науково-технічні перетворення, що в останні десятиріччя одночасно охоплюють переважну більшість країн світу, є визначальним чинником сучасного етапу розвитку людства. Розширення та поглиблення процесів інтернаціоналізації й глобалізації всіх аспектів суспільного буття призводить до докорінної зміни традиційних укладів людського життя, розбудова яких відбувалася протягом багатьох сторіч. Безумовно, радикальна глобальна трансформація, яку на цей час переживає людство, обов'язково має знайти відображення також у відповідних перетвореннях у корпоративному секторі економіки. Одним із найбільш відомих варіантів передбачення ймовірних змін корпоративного устрою є атомістична концепція Р. Камрасса та М. Фарнкомба. Відповідно до цієї концепції ключовим фактором конкурентоспроможності в майбутньому стануть гнучкість та адаптивність, джерелом формування яких будуть індивідуальні відмінності корпорацій. Отже, на думку Р. Камрасса та М. Фарнкомба, необхідність забезпечення таких відмінностей обумовлює неминучість трансформації ("розпаду") великих корпоративних утворень на мережеві структури, складовими яких стануть корпорації-"атоми" з високим потенціалом формування індивідуальних відмінностей.

Корпоративний світ майбутнього за такою концепцією буде складатися з різноманітних комбінацій шести основних видів "атомів", а саме: мережевих посередників, компаній з обслуговування клієнтів, виробничих та сервісних платформ, "розумних" компаній, власників інвестиційних портфелів (с. 94 – 104). Р. Камрасс та М. Фарнкомб пропонують низку рекомендацій щодо стратегічного управління процесом "атомізації" корпорації, а також управління мережевою структурою атомів. На увагу заслуговують також висновки авторів про причини і наслідки підвищення ролі та значення нематеріальних активів корпорації ("капіталу зв'язків і відносин") у збільшенні вартості акціонерного капіталу (с.159-163).

Про авторів: Роджер Камрасс (Roger Camrass) – футуролог та економіст, який довгий час (протягом 30 років) надавав консультативні послуги та працював у вищому керівництві декількох великих транснаціональних корпорацій. Мартін Фарнкомб (Martin Farncombe) – консультант з проблем економіки, довгий час надавав консалтингові послуги транснаціональним корпораціям та урядовим структурам США.

Інші наукові праці з вивчення проблем внутрішньо-корпоративних відносин та управління стратегічними корпоративними змінами:

Corporate Entrepreneurship and Venturing. – Springer, 2005. – 158 pages – досліджено теоретико-методологічні засади управління стратегічними змінами та внутрішнього інноваційного підприємництва у великих корпораціях, визначено умови реалізації корпоративних програм ризикового капіталу та інших форм організації внутрішньокорпоративного підприємництва.

Janeway William H., Lamoreaux Naomi R., Sokoloff Kenneth L Financing Innovation in the United States, 1870 to Present. – The MIT Press, 2007. – 428 pages – на ґрунті проведення докладного економіко-історичного та статичного аналізу вивчено закономірності взаємодії інноваційних процесів у промисловому та фінансовому секторах економіки (на прикладі США), досліджено фактори інтенсифікації корпоративних інноваційних процесів.

Orfalea 3., Helfert L., Lowe A., Zatkowsky D. The Entrepreneurial Investor: The Art, Science, and Business of Value Investing. – Wiley, 2007. – 170 pages – розглянуто методичні та практичні аспекти внутрішньокорпоративного та приватного інвестування у підприємницькі проекти.

Динамика корпоративного розвитку / В. Ж. Дубровский, О. А. Романова, А. И. Татаркин, И. Н. Ткаченко. – М.: Наука, 2004. – 502 с. – (Экономическая наука современной России). – Библиогр.: отс. (ссылки по тексту) – вивчено та узагальнено сучасні фактори формування корпоративного сектору економіки РФ, досліджено природу виникнення і тенденції розвитку внутрішньокорпоративних відносин у російських корпораціях.

Формування та використання акціонерного капіталу корпорації

Загальна характеристика напрямку досліджень. При вивченні особливостей акціонерної форми організації підприємства найбільшу увагу дослідники звичайно приділяють майже невичерпним можливостям, які надає корпорація щодо залучення фінансово-інвестиційних ресурсів за умови скорочення інвестиційних та підприємницьких ризиків.

Сфера корпоративного управління містить обмежену кількість управлінських рішень, що приймаються за згодою всіх учасників корпоративних відносин на найвищому рівні управління корпорацією та прямо стосуються її фінансово-майнового стану (формування й використання акціонерного капіталу). Більшість з цих управлінських рішень має стратегічний характер або безпосередньо витікає із стратегічних рішень, прийнятих вищим керівництвом корпорації.

Бібліографічний опис сучасних зарубіжних досліджень за напрямком.

van Frederikslu, Corporate Governance and Corporate Finance: A European Perspective. – Routledge, 2007. – 757 pages.

Ключові слова: корпорація, корпоративне управління, корпоративні фінанси, система корпоративного управління, рада директорів, акціонери, інтереси, корпоративна реструктуризація, фінансова стратегія.

Одними з найбільш значних наслідків розгортання процесів глобалізації та інтернаціоналізації світогосподарських зв'язків у корпоративному секторі економіки стали поглиблення взаємодії і навіть певна інтеграція систем корпоративного інсайдерського (континентально-європейська) та аутсайдерського (англо-американська) типу. Отже, збірка матеріалів з проблем корпоративного управління та корпоративних фінансів, підготовлена відомими європейськими й американськими економістами, виглядає як спроба певного відгуку наукового світу на виникнення нагальних потреб суттєвого реформування корпоративного устрою економічно розвинених країн світу.

У статтях М. С. Дженсена (M. C. Jensen), А. Шлейфера (A. Shleifer) та Р. В. Вішни (R. W. Vishny), Р. Ла Порта (R. La Porta) та Ф. Лопеза-де-Сіланеза (F. Lopez-de-Silanes), Д. С. Енга (J. S. Ang), Р. Кола (R. Cole) і Д. Ву Ліна (J. Wuh Lin), Хіроши Осано (Hiroshi Osano) обґрунтовано напрямки трансформації національних систем корпоративного управління під впливом процесів глобалізації світової економіки. В матеріалах, підготовлених Л. Реннебогом (L. Renneboog), Д. Франксом (J. Franks), К. Майером (C. Mayer), Д. Дахья (J. Dahtya), Д. МакКоннелом (J. McConnell), М. Фаччо (M. Facchio), М. А. Лесфер (M. A. Lasfer) та Н. Травлосом (N. Travlos) розглядаються проблеми забезпечення прав акціонерів, удосконалення механізму корпоративного контролю та запобігання корпоративним банкрутствам.

Особливу увагу дослідників привернули до себе теоретико-методичні та практичні аспекти вдосконалення управління корпоративними фінансами в умовах реформування національних систем корпоративного управління, дослідженню яких присвячено статті Д. Е. Ельтона (J. A. Elston), Л. Д. Голдберга (L. G. Goldberg), Г. Шута (G. Schut), Пудда А. І. Фредерікслуста (Ruud van Frederikslust), Д. Лай (J. Lai), Суді П. Сударсанама (Sudi Sudarsanam), Д. Нанда (D. Nanda), П. Д. Високого

(P. D. Wysocki), Т. Дженкінс (Т. Jenkinson), А. Лундквіста (Alexander Ljungqvist). Зацікавленість викликають також розробки Е. Лехманна (E. Lehmann) та Ю. Вейганда (J. Weigand) з питань методичного обґрунтування вибору корпоративної фінансової стратегії.

Слід підкреслити, що видання, яке рецензується, є одним із найбільш репрезентативних викладів сучасної зарубіжної наукової думки з проблем корпоративного управління та фінансування корпоративного розвитку.

Про авторів: видання підготовлено авторським колективом європейських та американських економістів під редакцією Рууда А. І. Фредерікслуста (Ruud A. I. Frederikslust) – професора університету RSM Еразмус (RSM Erasmus University), Джеймса С. Енга (James S. Ang) – професора фінансів бізнес-коледжу Флоридського університету (College of Business, Florida State University), Суді П. Сударсанама (P. Sudi Sudarsanam) – професора фінансового та корпоративного управління школи менеджменту Університету Кренфілд (School of Management, Cranfield University).

Інші наукові праці з вивчення проблем управління корпоративними фінансами та інвестиціями в корпоративні цінні папери:

Cuthbertson K., Nitzsche D. Quantitative Financial Economics: Stocks, Bonds and Foreign Exchange. – Wiley, 2005 (2 edition). – 736 pages – досліджено теоретико-методологічні основи моделювання економічної поведінки агентів на фінансовому ринку.

Financial Markets & Corporate Strategy by Mark Grinblatt, Sheridan Titman. – McGraw-Hill Publishing Co., 2002. – 893 pages – розглянуто теоретичні та практичні аспекти фінансування корпоративного розвитку акціонерних товариств, проведено порівняльну оцінку передумов та можливостей використання широкого кола інструментів управління корпоративними фінансами.

Guerard John Jr., Schwartz E. Quantitative Corporate Finance. – Springer, 2007. – 544 pages – запропоновано рекомендації щодо комплексної оцінки фінансового стану корпорації та обґрунтування належних управлінських рішень у сфері управління корпоративними фінансами.

Morningstar Inc., Peters J. The Ultimate Dividend Playbook: Income, Insight and Independence for Today's Investor. – Wiley, 2008. – 352 pages – розглянуто методичний інструментарій управління приватними інвестиціями в корпоративні цінні папери на світовому фондовому ринку.

Bolten S. E. Stock Market Cycles: A Practical Explanation. – Quorum Books, 2000. – 184 pages – досліджено закономірності циклічних змін фондового ринку, розглянуто зв'язки економічних і промислових циклів із коливаннями вартості цінних паперів, запропоновано рекомендації щодо управління інвестиціями в корпоративні цінні папери.

Fisher P. A. Paths to Wealth Through Common Stocks (Wiley Investment Classics). Wiley, 2007. – 213 pages – розглянуто теоретико-методологічні засади щодо управління інвестиціями в корпоративні цінні папери, обґрунтовано методичні підходи щодо оцінки вартості акцій та управління портфелем корпоративних цінних паперів.

Bull R. Financial Ratios: How to use financial ratios to maximise value and success for your business. – CIMA Publishing, 2007. – 192 pages – розглянуто теоретико-методичні і практичні аспекти оцінки фінансового стану корпорації.

Vernimmen P., Quiry P. Corporate Finance Theory & Practice. – Wiley, 2005 (1 edition). – 1056 pages – розглянуто теоретико-методичні та практичні аспекти управління корпоративними фінансами.

Frankfurter G., Wood Bob G., Wansley J. Dividend Policy: Theory and Practice. – Academic Press, 2003. – 384 pages.

Ключові слова: корпорація, акції, дивіденди, дивідендна політика, моделі симетричної та асиметричної інформації, корпоративні фінанси.

Дивідендна політика є однією з найважливіших ознак, за якими корпорація відрізняється від інших видів підприємств. Саме при вирішенні питання розподілу результатів господарської діяльності знаходять прояв особливості корпоративних відносин, що складаються в їхньому колективному характері.

В першому розділі монографії американських економістів, присвяченої дослідженню проблем вибору дивідендної політики корпорації, розглянуто еволюцію розвитку корпоративної форми організації підприємництва (на прикладі корпоративних структур Нідерландів, Британії, США) та особливості виплати дивідендів на різних етапах трансформації корпоративних відносин. Американські дослідники ретельно розглядають також різні методи та варіанти форм виплати дивідендів. У другому розділі роботи увагу дослідників зосереджено на описі та критичному аналізі моделей дивідендних виплат за умови симетричності й асиметричності інформації, а також на встановленні детермінант визначення розміру дивідендів. У третьому розділі монографії вирішуються проблеми узгодження різних аспектів формування та використання акціонерного капіталу в процесі прийняття управлінських рішень щодо виплати дивідендів, зокрема, питання оцінки впливу розміру дивідендів на багатство акціонерів, встановлення оптимальних пропорцій між реінвестуванням та споживанням прибутку, а також вибору дивідендної політики, тобто стратегії дій корпорації у сфері розподілу прибутку.

У цілому при вирішенні проблем формування дивідендної політики автори виходять з позицій необхідності раціонального визначення доцільного та прийнятного рівня виплат на акцію, який задовольнив би прагнення акціонерів та застеріг би їх від прийняття рішення позбутися акцій.

Про авторів: Джордж М. Франкфуртер (George M. Frankfurter) – професор Університету Луїзіани (Louisiana State University), Боб Д. Вуд-мол. (Bob G. Wood, Jr) – викладач Технологічного Університету Теннессі (Tennessee Technological University), Джеймс Беслі (James Wansley) – викладач Університету Теннессі (University of Tennessee).

Інші наукові праці з вивчення проблем формування капіталу корпорації, забезпечення інтересів учасників в умовах змін акціонерного капіталу.

Strategic Corporate Tax Planning. Wiley, 2002. – 352 pages – досліджено податкові аспекти управління корпоративними фінансами, проаналізовано специфічні умови податкового регулювання корпоративного розвитку в різних країнах.

Geddes R. IPO and Equity Offerings. – Butterworth-Heinemann, 2002 (1st edition). – 272 pages – розглянуто організаційно-методичні аспекти проведення первісного публічного розміщення акцій корпорації (IPO).

Рудык Н. Б. Структура капіталу корпорацій: теорія і практика. – М.: Дело, 2004. – 272 с. – Библиогр.: с. 259-271 – розглянуто методичні підходи щодо формування оптимальної структури капіталу корпорації.

Рудык Н. Б. Методи защиты от враждебного поглощения. – М.: Дело, 2006. – 384 с. – Библиогр.: с. 371-363 – досліджено форми та методи забезпечення й захисту інтересів учасників корпоративних відносин в умовах здійснення спроб недружнього поглинання.

Галпин Тимоти Дж., Хэндон Марк. Полное руководство по слияниям и поглощениям компаний: Пер. с англ. – М.: Издательский дом "Вильямс", 2005. – 240 с.: ил. – Библиогр.: отс. – досліджено теоретико-методичні основи організації та управління інтеграційними процесами в корпоративному секторі економіки.

Рид С. Ф. Искусство слияний и поглощений / Стенли Фостер Рид, Александра Рид Лажу; Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. – 958 с. – Библиогр.: отс. – вивчено й узагальнено теоретичні та практичні аспекти корпоративного управління в умовах здійснення інтеграційних процесів зміни акціонерного капіталу.

Дедов Д. И. Конфликт интересов / Д. И. Дедов. – М.: Волтерс Клувер, 2004. – 288 с. – Библиогр.: отс. (ссылки по

тексту) – розглянуто природу виникнення та форми розв'язання корпоративних конфліктів у акціонерних товариствах.

Габов А. В. Сделки с заинтересованностью в практике акционерных обществ: проблемы правового регулирования. – М.: Статут, 2005. – 412 с. – Библиогр.: с. 394-409 – досліджено правові та організаційно-економічні аспекти укладання угод, що містять елементи зацікавленості.

Чиркова Е. В. Как оценить бизнес по аналогии: Методологическое пособие по использованию сравнительных рыночных коэффициентов при оценке бизнеса и ценных бумаг. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 190 с. – Библиогр.: с. 26-28, 41-44, 57-60, 83-86, 111-114, 138-142, 161-162, 176-178, 206-210, 226-228, 239-242, 255-256.

Ключові слова: корпорація, акціонерний капітал, вартість, акція, мультиплікатор, порівняльна оцінка, дивіденди.

Вартість корпорації є одним з основних показників оцінки результатів корпоративного управління, що прямо відображає спроможність акціонерного товариства до генерації нової цінності та перетворення цієї цінності на збільшення капіталу корпорації. Визначення вартості корпорації передбачає проведення вартісної оцінки активів, а також характеристику ефективності господарської діяльності, прогнозування поточних і майбутніх доходів, передбачення перспектив розвитку та ін.

На ґрунті ретельного вивчення особливостей використання широкого спектру методів визначення вартості підприємств (насамперед, корпорацій) та корпоративних цінних паперів у роботі О. Чиркової переконливо доведено доцільність застосування порівняльного підходу до оцінки вартості з використанням мультиплікативних коефіцієнтів. Автором запропоновано методичні підходи до вибору типу мультиплікативного коефіцієнта, подано рекомендації щодо підбору аналогів для розрахунків вартості.

Викладення матеріалу дослідження доповнено практичними прикладами вирішення конкретних задач вибору мультиплікативних коефіцієнтів для порівняльного аналізу, взятими з особистої практики автора як відомого фахівця з інвестиційного банкінгу. Зацікавленість викликають думки автора щодо врахування специфічних особливостей трансформаційної економіки при проведенні оцінки вартості корпорацій.

Про автора: Чиркова Олена Володимирівна – канд. екон. наук, фахівець з управління корпоративними фінансами та інвестиційного банкінгу. У 2007 р. – директор Московського представництва інвестиційного банку Ротшильду, у 2003 – 2006 рр. – керівник напрямку зливань-поглинань Департаменту фінансових послуг компанії "Делойт" ("Deloitte").

Інші наукові праці О. Чиркової:

Чиркова Е. В. Философия инвестирования Уоррена Баффета, или о чем умалчивают биографы финансового гурзу / Елена Владимировна Чиркова. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. – 208 с. – Библиогр.: с. 261-263 – вивчено та узагальнено досвід вартісного інвестування в цінні папери (на прикладі діяльності видатного американського фінансиста У. Баффета).

Чиркова Е. В. Действуют ли менеджеры в интересах акционеров? Корпоративные финансы в условиях неопределенности – М.: ЗАО "Олимп-Сервис", 1999. – С. 288. – Библиогр.: с. 26-28, 41-44, 57-60, 83-86, 111-114, 138-142, 161-162, 176-178, 206-210, 226-228, 239-242, 255-256 – розглянуто концепції управління корпоративними фінансами в умовах невизначеності господарського середовища.

Інші наукові праці з вивчення проблем:

Williams L. The Secrets of Selecting Stocks for Immediate and Substantial Gains. Windsor Books, 1986. – 114 pages – досліджено методичні засади оцінки вартості та інвестиційної привабливості акцій, запропоновано рекомендації щодо управління пакетами корпоративних цінних паперів.

Knell A. Corporate Governance: How To Add Value To Your Company: A Practical Implementation Guide. – Butterworth-

Heinemann, 2006. – 336 pages – вивчено й узагальнено методичні та практичні аспекти впровадження системи вартісно-орієнтованого корпоративного управління.

Эванс Фрэнк Ч., Бишоп Давид М. Оценка стоимости компаний при слияниях и поглощениях. Создание стоимости в частных компаниях / Пер. с англ. – М.: Альпина Паблишер, 2004. – 332 с. – Библиогр.: отс. – запропоновано методичні рекомендації щодо проведення оцінки вартості корпорації в ході здійснення інтеграційних процесів.

Эшуорт Г., Джеймс П. Менеджмент, основанный на ценности (Value-based management): Как обеспечить ценность для акционеров: Пер. с англ. / Науч. ред. проф. Е. Н. Лобанова. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 190 с. – вивчено та узагальнено основні положення концепції вартісно-орієнтованого корпоративного управління.

Підготовлено
канд. екон. наук,
доцентом Поповим О. Є.